

EMLÉKÜL
STRAUCH ALAJOS
NYOMDÁSZSÁGÁNAK
HATVANÉVES JUBILEUMÁRA
1845–1905

MÉLY TISZTELETTEL AJÁNLJA
A RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE KÖNYVNYOMDA
SZEMÉLYZETE

BUDAPEST
NYOMTATTA RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE
1905

MŰSOR

1. Az ünnepelt fogadtatása.
2. Üdvözlő beszéd. Tartja ENYEDY JÁNOS.
3. Estebéd.
4. Gyémántjubiläumra. Költemény. Irta és előadja: MORÓCZ JENŐ úr.
5. Ki a gonddal. Kar Riegertől. Előadják: az ÉBREDÉS, STEFANEUM és TYPOGRAPHIA dalkörök.
6. Kertem alatt. Kar Lányitól.
7. A gyáva. Magánjelenet. Irta Rudnyánszky Gyula. Előadja BENES SÁNDOR úr.
8. Endre lovag. Kettős Heidelberg Alberttől. Előadják: GRESKOVITS MARISKA úrhölgy és BAUM JÓZSEF úr.
9. Isten hozzád. Kar Riegertől. Előadják a DALKÖRÖK.
10. Zsúr a Dob-utczában. Monológ Falktól. Előadja SALZER J. úr.
11. Nyári estén. Kettős Beleznay Antaltól. Előadják: GRESKOVITS MARISKA úrhölgy és BAUM JÓZSEF úr.
12. Magánjelenet. Előadja HEGEDŰS LAJOS úr.
13. Régi nóta. Kar Lányitól.
14. Búsan szól a... Kar Golltól. Előadják az egyesült DALKÖRÖK.

GYÉMÁNTJUBILEUMRA

Még emberkornak is elég
Hat hosszú évtized,
E földi vándorút alatt
Sok azt sem éri meg...
Még az erős is földre hull
A lét harczában vajmi gyakran,
A legszebb férfikor delén
Derékon törve, megszakadtan.

Erős a tölgy, melyet vihar,
Szélvész el nem sodor,
S erős a férfi, a kiben
Nem térszen kárt a kor.
Ki hosszú éveknek során
Becsülettel megáll a pályán,
S izmos karokkal átevez
Az élet ezer akadályán.

Hat évtized! Ily szép időt
Munkában töltve el,
Közöttünk mily nagy ritkaság
Csodának tűnne fel –
Ha köztünk itt nem volna Ő,
A kit ma ünnepelni jöttünk,
S a kit ma szívből, lelkesen,
Hangos hozsannával köszöntünk.

Oh szép élet volt a tiéd,
S küzdelmeid nagyok,
A munka volt a fegyvered,
Mely győztesen ragyog.
S hová a lelked vágya vitt
Mint zsenge ifjút hajdanában:
Még most is ottan áldozol
Nagy Gutenbergnek templomában.

Ősz Ünnepelt, légy áldva hát
E gyémánt-ünnepen!
Szép, hosszú és nagy multadért
Köszöntsön a jelen!
Ezer virágot szór eléd
A szeretetnek indulatja,
Fogadd szívesen, úgy, miként
Azt szeretetünk Néked adja!

MORÓCZ JENŐ

AZ ÜNNEPELT ÉLETRAJZA

Az idegölő és sorvasztó nyomdász-pályán ritka férfiú éri meg teljes testi és szellemi erőben azt a nagy időt, a melyet Strauch Alajos, a fővárosi nyomdász-világ ma köztiszteletben álló neszтора, pályatársainak őszinte örömeire betöltött.

Hatvan éven, három hosszú emberöltőn át működik már ez a kiváló szakember a nyomdász-ipar terén s e nagy idő alatt nemcsak szemtanúja, de osztályosa, sőt egyik jelentős tényezője is volt ama roppant haladásnak, a melyet a világosság ólombetűkkel dolgozó apostolai tettek a nemzeti kultúra szolgálatában. A nyomdász-ipar óriási föllendülésében, mai fejlettségében, virágzásában nagy érdemei vannak eme ritka szerénységű s egyedül a komoly munkát szerető művezetőnek, mert hatvan év alatt egész nyomdásznemzedékek kerültek ki a keze alól s a kik tőle kapták szabaduló-levelüket, azok méltóvá lettek mesterükhöz, mert Strauch Alajos nemcsak arra fordított gondot, hogy a nyomdászatot megtanulják, hanem arra is, hogy tiszta jelleműek, önérzetesek és kollegiálisak legyenek.

Nemes egyszerűségével, puritán jellemével, humánus bánásmódjával és jó szívével nemcsak a vezetése alatt dolgozó szaktársak tiszteletét és szeretetét vívta ki, hanem mindazokét, a kik a kedves, élénk szellemű öreg úrral valaha érintkeztek.

Különben ő 72 éve daczára sem öreg; ma is fiatalos rugalmassággal jár-kél, sűrög-forog, intézkedik mindenről és szenvedélyesen olvas egész nap és pedig mindig szemüveg nélkül.

Mi, a kik vele együtt dolgozunk, nem győzzük benne dicsérni a nemeslelkű felebbvalót s a kiváló tudást, a mely hatvan év gazdag tapasztalataiból van leszűrve. Határtalan szerénységében kerül minden ünnepeltetést s megleégszik lelkiismeretes működéséért a tiszta öntudat nyugalmaival.

De éppen e szerénysége s vonzó egyéniségének ez a jellemzetes vonása teszi őt munkástársai előtt is mind e tiszteletre és ünneplésre méltóvá. A megtestesült becsület, a tisztos munka iránti szeretet és szorgalom egyesülése Ő, a ki hosszú és áldásos munkásságát a társadalom és kultúra javára szentelte. Az ily férfiútól a becsületben töltött munkásélet alkonyán, a mikor boldogan és azzal a nyugodt öntudattal tekinthet vissza megfutott pályájára, hogy mindig a közjót szolgálta, nem szabad megtagadnunk az ünneplést még akkor se, ha ő szerényen ki akar térni előle.

A munkástársak szeretetének, hálájának, őszinte ragaszkodásának és érdemei iránt való elismerésének záloga az ily ritka jubileum, a mikor a tisztos munka veterán hősét ünneplik azok, a kiknek ragyogó például szolgálhat a kötelességtudásban s a férfiúi erényekben.

***

Strauch Alajos 1834 január 10-én született Aradon. 1845 április 1-én lépett be mint tanoncz Schmidt József könyv- és könyomdájába, tehát alig tizenkettőfél éves korában már megismerkedett a munkával, melyhez hosszú pályáján hű maradt. Tanulási ideje öt évben lett megállapítva. Főnöke időközben elhunyt s özvegye tanulási idejéből a még hátralevő négy és fél hónapot elengedte s a szorgalmas és ritka buzgalmú tanonczot 1849 november 19-én, alig 16-éves korában felszabadították és a segédek közé avatták.

Mint ifjú tanoncz szemtanúja volt a dicső szabadságharcznak, Arad ostromának, a február 8-iki véres utcái harcznak, a mikor a golyók süvöltve röpködtek körülte, mert véletlenül a futó ráczok tömegébe keveredett. Már akkor ő szedte a város polgárságát tüzes czikkeivel lelkesítő „Arad” című heti lapot.

Színről-színre látta a vesztőhelyen a kilencz vértanú tábornok holttestét, a kiket alkonyadtig függve hagytak a bitófán. Mindeme dicső és fájdalmas emlékek mélyen bevésődtek ifjú szívébe.

Mint fiatal szedő még két évig maradt Schmidt József özvegyénél s 1851 szeptember elején Goldscheider Henrik aradi könyvnyomdájában kapott alkalmazást. A Goldscheider-féle üzlet akkoriban a vidéki nyomdák között előkelő helyet foglalt el, s különösen mintaszerű berendezése által tűnt ki. E nyomdában szép tere nyílott a tevékenységre és ő élt is az alkalommal. Főnöke, a kiváló szakember, csakhamar felismerte az ifjú tehetségeit, s rövid idő alatt megtette üzletvezetőjének. Már ez a tény is mutatja, hogy ünnepeltünk mily odaadással szentelte magát pályájának, hisz aránylag nagyon fiatal korában jutott arra a polczra, mely ritka szakértelmet és körültekintést igényel, nagy felelősséggel jár és sokoldalú műveltséget követel.

Minden ember eléri azt a kort, a melyben – habár talán mindene megvan – mégis hiányzik valamije. Elhagyatottságunk napról-napra érezhetőbbé lesz, s a szív, az emberi szeretetnek ez a csodálatos alkatrésze, társ után sovárogo. Fölébred bennünk a vágy, hogy családi tűzhelyet alapítsunk, hogy egy szerető nő, gyöngéd hitves oldalán pihenhessük ki a munka fáradságait. Ünnepeltünk is, mint üzletvezető biztosabb állásba jutva, 1868 június 13-án oltárhoz vezette Nikászy Irma kisasszonyt, s habár a tizenhármas számot szerencsétlen számnak mondják, neki ez a szám szerencsét hozott, mert választottjában egy női erényekkel ékeskedő, odaadó és hű hitestársat nyert, a ki ma is híven osztozik férjének minden bűjében és örömeiben.

Boldog házasságának gyümölcse két fiú, kiknek egyike a nagysurányi cukorgyár hivatalnok, másika pedig Rákospalotán községi tanító. Mindkettő boldog családi életet él.

A boldogság azonban nem szokott egyedül járni; a fiatal férj nyugalma megzavarta Goldscheider Henriknek, a derék nyomdásznak 1871-ben történt bukása. Ez az év fordulópontot képezett ünnepeltünk életében, a mennyiben ugyanazon év november havában elhagyta szülővárosát (a hol teljes 36 évet töltött, és pedig huszonnégyet mint nyomdász) s Budapestre költözött. De itt sem hagyta el jó csillagzata, mert Bucsánszky Alajos könyvnyomdájában azonnal ismét mint művezető kezdte meg munkálkodását. Hogy ünnepeltünk itt is megállta emberül helyét, mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy időközben az üzlettől visszalépett és később el is halt főnökét, vejének, Rózsa Kálmánnak főnöksége követvén, majd annak is 1900-ban történt elhalálása után jelenlegi főnökének, Kósa Rezső úrnak is teljes bizalmát élvezve, művezetői állását ma is ritka pontossággal tölti be, személyzetének tiszteletétől és szeretetétől övezve.

A nagy elfoglaltság, mellyel az üzletvezetői teendők járnak, nem gátolta ünnepeltünket abban, hogy szorgalmát és tevékenységét a közügynek szentelje. Szülővárosában erre még nem sok tér nyílott, de azért ott is kivette részét a közös kötelességekből. Alig ismerték meg a fővárosban kiváló tehetségeit, rögtön lefoglalták azokat a közügy javára. Már 1872-ben, tehát Budapestre jövetelének első évében, megválasztották az anyaegylet pénztárnokává s tizennégy éven keresztül viselte e bizalmi tisztséget szaktársainak elismerése mellett. De a pénztárosi teendők mellett az általános érdekű mozgalmakban is szívesen segédkezett. Így 1876-ban a boldog emlékü Ács Mihállyal és Szabó Elekkel gyűjtést eszközölt Szauerwein Géza, a feledhetetlen emlékü kollega sírkövére s hogy többet ne emlitsünk, tagja és elnöke volt az 1884 és 1885-ben működött 11-es bizottságnak, mely az országos egylet alapszabálytervezetét kidolgozta s az 1885-ben tartott országos nyomdász-kongresszuson képviselője volt a fővárosi egyletnek.

1886-ban, az anyaegylet tisztújításakor, megrongált egészségére való tekintettel, mintegy önmagát megtagadva, visszavonult a közügy szolgálatából. Ez alkalommal megható módon méltányolta a fővárosi nyomdászság hosszú, becsületes tevékenységét s rendkívüli választ-

mányi üléssel ünnepelte az egyesület távozó pénztárnokának érdemeit. Az ülést lovag Falk Zsigmond, az akkori elnök nyitotta meg s egy háromtagú bizottság ment az ünnepeltért. Tíz percz múlva az ünnepelt a küldöttséggel megérkezvén, az elnök szép beszéd kíséretében adta át az ünnepeltnek a fővárosi nyomdászok ajándékát, egy díszes serleget, mely a következő feliratot viselte: „Strauch Alajosnak, a Budapesti Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete sok éven át buzgó pénztárnokának tisztelői 1886.” Az ünnepelt könyezve köszönte meg a szép kitüntetést. Ugyanaznap este 8 órakor a Ruscher-féle sörcsarnokban gyűlt össze a fővárosi nyomdászság színe-java s lelkes hangulatban ünnepelték azt a férfiút, a ki hosszú működése alatt önzetlenül szolgálta a köz javát, soha nem keresve az elismerést és ünnepeltetést.

Újabb, nagyszabású ünneplésbe részesítette 1895 április hó 15-én a Rózsa K. és Neje könyvnyomda személyzete, a mikor félszázados nyomdászságának jubileumát ünnepelték az azóta már lebontott Széchenyi-téri kioszkban. E nagyszabású ünneplésben résztvett a budapesti nyomdász-világ színe-java és valamennyi felköszöntő és üdvözlét kiemelte az ő fáradhatatlan, lelkiismeretes tevékenységét, ritka nemes jellemét és szeretetreméltó egyéniségét.

Hat év múlva, 1901 november hó 23-án pedig harminczéves jubileumát ünnepelték annak, hogy a derék és példás szorgalmu szakférfiú immár harmincz év óta volt művezetője a Rózsa Kálmán és Neje cégnek.

És most oly jubileumot ül a személyzet, a mely nagy ritkaság a nyomdászság történetében, mert oly fárasztó hivatásban hatvan évet folyton munkában eltölteni viruló egészségben s főnöke teljes meglegedésére, ez a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.

Ez épp oly ritka, mint nagyérdekű és lélekemelő ünneplés alkalmából nem kívánhatunk mást, mint hogy az isteni gondviselés tartsa meg őt még sokáig családja boldogságára és a magyar nyomdászság díszére és büszkeségére, hogy még sokáig betölthesse ezt a szép és felelősségteljes állást, a melyben oly lelkiismeretes tevékenységet és munkásságot fejt ki.